

چکیده:

داستان موسی و خضر علیهما السلام در قرآن کریم دارای درس های فراوانی است ولی در این پژوهش نکات اخلاقی و تربیتی این داستان که در آیات ۶۰ تا ۸۲ سوره مبارکه ی کهف بیان شده مورد کنکاش قرار گرفته است و به این منظور از شیوه کتابخانه ای و روش توصیفی تحلیلی استفاده شده است. هدف از بررسی این نکات، تکمیل مجموعه ای از رفتارهای درست و متخذ از داستانهای قرآنی می باشد که به منظور دستیابی به آن در این نوشتار دیدگاه های مفسران مختلف پیرامون آیات مذکور بررسی شده است. نتایج حاصله از این پژوهش ابتدا اشاره به علم ازلی خداوند و علم ناقص بندگان (حتی پیامبر اولوالعزمی چون موسی کلیم الله) دارد و نیز عبودیت و بندگی خالصانه ی خداوند را بیان می کند که منجر به دریافت علم خاصه ی الهی (علم تکوین) و رحمت خاصه ی الهی می شود. از دیگر نتایج این پژوهش، شیوه ی صحیح برخورد شاگرد و استاد همچون تبعیت از استاد در شاگردی وی و صبر داشتن و عجله نکردن در امر فراگیری علم و دانش می باشد. درضمن می توان نتیجه گرفت که بسیاری از آنچه در اطراف ما اتفاق می افتد ممکن است اسرار پنهانی داشته باشد که ما از آن بی خبر باشیم.

واژگان کلیدی: قرآن، دیدگاه، مفسر، موسی، خضر، تعلیم

Abstract

The story of Moses and Khader (peace be upon them), referred to in the Holy Quran, has many divinely messages for us. In this analytical and library study, we are concerned with the ethical and pedagogical points revealed by God in Quranic verses 60-82; Surah Kahf, meaning the cave. The purpose of the present study is to set certain behaviors based on divinely standards taken out from these Quranic stories. To do so, some various commentators' viewpoints have been investigated. Firstly, the findings of the study address the Eternal knowledge of the One God on the one hand and the incomplete knowledge of His servants; even Moses as the prophet and Converser of God. The outcomes of the study also reveals this is the God's true obedience that makes the reception of this special Divine knowledge as well as His bounty abundance feasible for His humble servants. The way that a follower should behave, follow his Master, be patient and avoid being hasty while being trained by his master. The findings of the study clarifies that many of what is happening around us may have hidden secrets that we do not know about.

Key words: Quran, commentary, commentator, Moses, Khader, training

الملخص

يبدو للمتأمل في قصة موسى والخضر عليهما السلام في القرآن الكريم أنها تحمل معاني رفيعة ومفاهيم ثمينة جداً. بذلك أن هذه الدراسة تسعى من خلال المنهج البليوغرافي والوصفي والتحليلي، أن تلقي الضوء على الجوانب الأخلاقية والتربوية لهذه القصة التي قد تطرقت إليها سورة الكهف المباركة من آية ٦٠ إلى ٨٢، مستهدفة تقديم مجموعة من السلوكيات والتصرفات الحسنة المستقاة من القصص القرآنية بالاعتماد على الآراء المختلفة للمفسرين حول هذه الآيات المباركة. ومن أهم النتائج التي توصلت إليها هذه الدراسة أن علم الله سبحانه وتعالى أزلي، وعلم عباده حتى الأنبياء أولي العزم عليهم السلام نحو موسى كليم الله ناقص، كما أظهرت هذه الدراسة أن العبودية الخالصة لله تبارك وتعالى ستؤدي إلى الحصول على علم التكوين ورحمة الله الخاصة، وأخيراً كشفت عن كيفية العلاقة بين الأستاذ والتلميذ وخاصة امتثال الأستاذ والصبر على التعلم وصعوباته. ولا يفوتنا أن بعض ما يحدث في العالم يمكن أن يكون من الأسرار الخفية التي لا علم لنا به.

الكلمات المفتاحية: القرآن الكريم، وجهة النظر، المفسر، الخضر، التعليم